

Všelidová obrana země

Lektorská skupina HV KSČ MNO: plukovník Jan Raban, plukovník Břetislav Tichý, podplukovník Ladislav Krupka, CSc.

V poslední době se u nás často hovoří o všelidové obraně vlasti. Mnohdy se dochází k názoru, že má pevné základy. V úvodu zdůrazňujeme, že jsme teprve na začátku nejen praktických opatření, ale i rozpracování zásad všelidové obrany socialistické vlasti.

Nutnost řešení všelidové obrany je dána procesem přerůstání diktatury proletariátu ve všelidový stát a důsledky technické revoluce ve vojenství. Také z rozboru základních charakteristických rysů války vyplývá, že moderní, účelná, účinná a perspektivní obrana socialistického státu je jediné všelidová obrana vlasti.

Všelidová obrana vlasti je takový systém obrany socialistické vlasti, který zabezpečuje v celostátním měřítku přípravu všelidového státu k obraně z hlediska příprav ozbrojených sil, národního hospodářství, všeho obyvatelstva a v neposlední řadě i z hlediska příprav k řízení státu za války. Zapojuje do obranných opatření veškeré obyvatelstvo státu (tj. ukládá každému občanu osobní odpovědnost za obranné opatření v jeho působnosti a za přípravu těchto opatření v míru).

Správné závěry a odpovědi na otázky všelidové obrany vlasti vycházejí ze základních principů vojenské doktríny. Pro rozpracování otázek všelidové obrany vlasti jsou z vojenské doktríny rozhodující závěry o tom, že příští válka bude střetnutím dvou protichůdných společenských soustav. Z toho vyplývá, že válka bude celosvětová, mezikontinentální a nevyhnutelně jaderná.

Jaderné zbraně a jejich raketové nosiče mnohonásobně kvantitativně zvýšily vojenský potenciál jednotlivých států a způsobily i změnu prostředků, metod ve-

dení a výsledků války. Raketový jaderný potenciál se stal důležitým činitelem nejen ve vojenské strategii, ale i v mezinárodní politice. Důsledky revoluce ve vojenské technice se začínají stále výrazněji projevovat v ekonomice a politice nejen těch států, kde se tato revoluce udála nebo kde je v proudu, nýbrž i všech ostatních zemí na celém světě.

Niživé faktory raketových jaderných zbraní jsou rozhodující i pro výsledky, plynoucí z jejich použití. Nové prostředky hromadného ničení ohrožují již existenci nejen jednotlivců, ale i celých národů. Je samozřejmé, že objevení nových prostředků ničení samo o sobě nemůže přimět imperialistické mocnosti k tomu, aby se vzdaly války jako způsobu řešení politických problémů. Specifičnost vojenskostrategické situace, daná revolucí ve vojenské technice, je významný — pro osud míru rozhodující faktor, který však zachování světového míru nezaručuje. Spolehat na to, že válka bude odvrácena automaticky je právě tak nebezpečné, jako věřit, že válka je osudově nevyhnutelná. A za dnešní situace nebezpečí války skutečně je.

Na světě je celá řada ohnisek války. I když v současné době se války vedou bez jaderných zbraní, z kteréhokoli ohniska může vzniknout světový konflikt, který okamžitě přeroste v raketovou jadernou válku. Nejbližší je trvalé ohnisko války na středoevropském válcíšti, dané politikou západních mocností vůči Německé spolkové republice. Udrží ji jako hlavní údernou sílu v Evropě proti socialistickým zemím. Závažná je vlastní dobrodružná politika NSR, zaměřená na násilné přičlenění NDR i pohraničních území ČSSR a Polské lidové republiky k NSR. Na území jedné země bylo vytvořeno

Obecná teorie vojenské vědy

Plukovník Jan Raban,
plukovník Břetislav Tichý,
podplukovník Ladislav Krupka, CSc.

v historii nebývalé soustředění živé síly a bojových prostředků imperialistických mocností.

Soustředění vojsk a kvalita výzbroje dává možnost zahájit válku v našem prostoru s překvapením. Z toho vyplývá možnost nenadálých úderů jak na vojska, tak i na celé území válčících států.

Válka bude mít obrovský ničivý charakter. V krátké době vzniknou mnohamilionové lidské ztráty a celé oblasti země mohou být úplně zničeny.

V důsledku velkých ztrát budou vysoké nároky na doplňování bojujících vojsk osobami a materiálem. Vlivem použití strategických a operačních prostředků přenášejí se některé druhy bojové činnosti na celou hloubku zápolí. Nelze ani vyloučit, zejména v počátečním období, že nepřítel na některém směru pronikne a dočasně i obsadí část našeho území. Proti minulým válkám bude mít proto činnost zápolí v celku jiný charakter, blíží se činnosti na frontě — bude mít v podstatě bojový ráz. Ozbavený boj nebude probíhat jen na frontách jako dosud, ale v celém prostoru válčících zemí.

Obrana před agresí dnes je obrana obyvatelstva i teritoria socialistického státu.

Z uvedených charakteristických rysů vyplývají úkoly všelidové obrany vlasti ke všestranné přípravě státu k válce v mírovém období. Vždyť jen dobrá příprava vytvoří předpoklady pro zachování existence našeho státu a našich národů v budoucí možné válce.

Na základě rozboru charakteristických rysů příštího ozbrojeného zápasu je nutné přehodnotit vztah a v praxi běžně používané metody přípravy zápolí k válce. Souběžně s tím je třeba dosavadní přípravu zápolí rozšířit na celkový systém přípravy všelidové obrany vlasti.

Při obraně socialistické vlasti splývají národní a internacionální cíle. Obranou základních zájmů pracujících dané země proti imperialismu plní socialistický stát zároveň své internacionální poslání a internacionální povinnost k pracujícím ostatních socialistických států i kapitalistických a koloniálních zemí.

Ze zprávy ÚV KSČ na XII. sjezdu KSČ vyplývá, že obrana socialistické vlasti má všelidový charakter. Této přednosti socialistického státu musíme ještě účinněji využívat a dosáhnout, aby se dále prohlubovalo vědomí odpovědnosti všeho lidu za obranu a bezpečnost své země.

Tuto tézi XII. sjezdu KSČ je třeba chápat tak, že dnešní příprava má již některé prvky všelidové obrany státu. Jako příklad je nutno uvést dva běhy všénárodní přípravy obyvatelstva k civilní obraně a dnes organizovaný kvalitativně vyšší stupeň školení ve formě přípravy obyvatelstva k obraně vlasti.

Typickým rysem přerůstání diktatury proletariátu ve stát všelidový je, že řízení a správa socialistické společnosti je uskutečňována přímo zástupci lidu, že organizace a správa ekonomiky, kultury a vědy se postupně stává všelidovou záležitostí. Musíme však brát v úvahu, že v našich podmínkách jsme teprve na začátku této cesty.

Z toho vyplývá, že v procesu přerůstání ve všelidový stát stává se i obrana společnosti před možnou agresí všelidovou záležitostí. Příprava na ni je organizována složkami ozbrojených sil i všemi stranickými a státními orgány v nejtěsnější součinnosti.

Přeměna státu ve všelidovou organizaci vytváří příznivější podmínky k dosahování vysoké úrovně obrany socialistické společnosti.

Je zřejmé, že válka dvou soustav by byla největším třídním sražením v dějinách lidské společnosti. Do tohoto sražení by byly vtaženy všechny vrstvy obyvatelstva válčících států. V třídním slova smyslu by nebylo neutrální.

Třídní vyhraněnost střetnutí by vedla k oživení revoluční činnosti v zápolí imperialistických zemí. Mohla by však vést i ke srážkám v zápolí socialistických zemí, k pokusům diverzních skupin nepřítelů aktivizovat zbytky bývalé buržoazie a přimět je, aby vystupovaly se zbraní v ruce proti režimu. V perspektivě všelidového státu s touto možností již nepočítáme. Válka se tam stane záležitostí celého národa a přímo záležitostí každého občana.

I vojenskotechnické požadavky vojenských, dané technizací armád a novou kvalitou vztahů fronta—zápolí, zdůrazňují nezbytnost organizovat obranu socialistického státu jako všelidovou aktivní činnost obyvatelstva.

Ještě ve druhé světové válce bylo těžiště přípravy celého státu položeno prakticky až do období přímého válečného dění. Dnes je nutno těžiště všech příprav položit do období míru. Přípravy k válce se musí stát trvalou součástí plánovitého rozvoje národního hospodářství. Válka by zápolí doslova přepadla, nebylo by času

ani prostředků k dodatečné přípravě obyvatelstva, ani k materiálním a technickým přípravám.

Systém obrany našeho státu samozřejmě není dosud všelidový, tak jako není všelidový náš stát. Státní zřízení i naše obrana mají však již dnes některé prvky všelidovosti. Další rozvoj k všelidovosti obrany se bude vyvíjet ekvivalentně s rozvojem všelidového státu. Vývoj je podmíněn nejen materiálními možnostmi, ale především politickým růstem a uvědoměním všech občanů.

Ani v perspektivě nemůžeme však počítat s tím, že ve všelidovém státě bude možno založit přípravu k obraně země jen na principu dobrovolnosti a odpovědnosti každého jednotlivce. I v tomto systému budou nutná zákonná ustanovení, ukládající povinnost všem občanům a postihující ty, kteří by je řádně nekonali.

Vojenskopolitický vývoj všelidové obrany vlasti

Bez vysoce organizované obrany nelze považovat vymoženosti socialistické výstavby a další rozvoj socialistické vlasti za definitivně zajištěný. Výstavbu a obranu socialismu je nutné stále vidět v dialektické jednotě, nelze posuzovat jednu bez druhé. Hlavní stránkou jejich dialektické jednoty je v období míru výstavba, za války ozbrojený zápas.

Vztah mezi výstavbou a obranou socialismu je pojem historický. V praxi je formulován sbujektivním činitelem dějin, pokrokovými společenskými třídami ve státě diktatury proletariátu, jejich politickými organizacemi a institucemi. Naše stranické a státní dokumenty vyjadřují jednotu výstavby a obrany takto:

Zpráva ÚV KSČ XII. sjezdu stanoví: „Dokud nebude dosaženo všeobecného a úplného odzbrojení a bude trvat nebezpečí imperialistické agrese, jsme povinni pečovat o budování ozbrojených sil, a to tak, aby mírová práce našeho lidu při výstavbě socialistické společnosti byla před takovou hrozbou spolehlivě zabezpečena.“

Ústava naší socialistické republiky ukládá: „Vrcholnou povinností a věcí cti každého občana je obrana vlasti a jejího socialistického zřízení v jednotě s povinností pracovat pro rozvoj naší vlasti.“

Vztah výstavba—obrana vzniká nezbytně se vznikem socialistické státní moci, se vznikem diktatury proletariátu. Od prvních dnů vítězné revoluce musí stra-

Pojem všelidová obrana spojujeme vždy s pojmem všelidového státu. V oblasti teorie jsme dlužni vývoji k všelidové obraně rozpracovat zejména ty oblasti ozbrojeného zápasu, jichž se zúčastní veškeré obyvatelstvo i to, které se dnes nepodrobuje vojenskému výcviku, nebo není předurčeno k nástupu do ozbrojených sil za války. Z toho pak bude nutné vyvodit zásady pro změny v dnešním systému obrany našeho státu a s uskutečňováním těchto změn stanovit nový způsob komplexní přípravy obyvatelstva nejen k vojenské službě, ale i k ostatním „nevojenským“ činnostem, které budou za války jiné než v míru. Tímto způsobem můžeme dosáhnout pohotovosti celého státu k válce — pohotovosti, která odpovídá objektivním možnostem nenadálého zahájení raketové jaderné války.

nické a státní vedení organizovat ozbrojenou obranu jako základní podmínku existence státu.

Od vzniku socialismu jako společenského a státního zřízení v jedné zemi má jeho obrana internacionální charakter. Celé mezinárodní dělnické hnutí bránilo vymoženosti socialistické revoluce a výstavbu socialismu v SSSR. I za současné situace, kdy se světová socialistická soustava stává rozhodující silou lidské společnosti, má obrana socialismu všesvětový charakter. Sjednocuje všechny demokratické světové síly k boji proti imperialismu a proti rozvrtníku v řadách dělnického a komunistického hnutí. Prohlášení komunistických a dělnických stran v Moskvě z listopadu 1960 jednoznačně o obraně socialismu vyjadřuje: „Rozhodující význam pro zachování trvalého míru bude mít další upevnění světové socialistické soustavy. Do té doby, dokud nebude uskutečněno odzbrojení, musí socialistická země udržovat svou obrannou moc na náležitě úrovni.“

Vedoucí postavení v obraně světové socialistické soustavy má Sovětský svaz. Výstavba socialismu v SSSR posiluje obrannou schopnost celé světové socialistické soustavy, jak vyjadřuje i Program KSSS: „Výstavba komunismu v SSSR odpovídá zájmům každé země socialistického společenství, neboť upevňuje ekonomický potenciál a obrannou schopnost světového socialistického tábora.“

Významné místo našich ozbrojených sil a podíl jejich odpovědnosti za obranu celé socialistické soustavy jsou dány soustředěním s NSR. Základem obrany socialistických zemí v Evropě se stala Varšavská smlouva.

V období rozvoje vyspělé socialistické společnosti a budování materiální základny komunismu roste společenská odpovědnost za obranu těchto vymožeností. Čím větší jsou výsledky, jichž jsme dosáhli na cestě budování komunismu, tím závažnější je povinnost tyto výsledky účinně chránit. Druhá neméně vážná příčina růstu odpovědnosti za obranu socialismu spočívá v obrovském růstu ničivosti prostředků ozbrojeného zápasu.

Rostoucí nároky na vybavení ozbrojených sil novou technikou podtrhuje význam ekonomické stránky vztahu „výstavba—obrana“. Tyto nároky musí zabezpečovat socialistická ekonomika v rámci celé soustavy.

Položky na obranu není možno mechanicky srovnávat s položkami na výstavbu. Je nutné je přizpůsobovat vědeckým prognózám, které stanoví potřebnou a únosnou výši výdajů. Jde-li o to udržet světový mír a zabránit rozpoutání války, nesmíme nákladů na obranu litovat. To je relativně nesmírně levná investice, srovnáme-li ji s tím, co by stála jen hodina války, nehledě k dalším morálním a materiálním škodám a ztrátám na životech.

Výchovná stránka vztahu výstavba—obrana, tj. výchova občanů k obraně socialistické vlasti, je důležitou složkou jejich komunistické výchovy. Na výchovu občana — obránce mají významný vliv zejména:

- výchova k vědomí osobní odpovědnosti za splnění úkolů na pracovišti,
- výchova k pevné státní disciplíně,
- výchova k respektování celospolečenských zájmů před zájmy místními, osobními,
- výchova k aktivitě a iniciativě.

Promítnutí zásad všelidové obrany vlasti do všech složek přípravy státu k válce

Do války by byl zapojen celý stát, celá země se všemi lidskými a materiálními zdroji a téměř se všemi obory lidské činnosti. Pod pojmem „příprava obrany státu“ rozumíme dnes přípravu státu k vedení války. Pojem „obrana“ dostává tak novou obsahovou náplň, protože obrana země se bude uskutečňovat podle naší

V době výkonu vojenské služby komunistická výchova vojáka utváří a dotváří morální a politický profil obránce socialistické vlasti, učí ho vojenskému umění a rozšiřuje jeho politický, všeobecný, kulturní a technický obzor. Tím přispívá i ke zvyšování jeho občanské kvalifikace. Komunistická výchova v armádě se výrazně projevuje v dalším občanském životě a v pracovním procesu.

Vyšší kvality výchovného a vzdělávacího procesu je možno dosáhnout potřebnou návazností komunistické výchovy v občanských školách, v armádě i po odchodu z armády. Komunistická výchova občanů na školách a prostřednictvím stranických a společenských organizací na závodech i v ostatním občanském životě by se měla více zabývat jednotným výkladem důležitosti obrany socialistické vlasti a čestných vojenských povinností občanů. Nejednotnost výchovného působení v životě civilním i ve vojenské základní službě neblaze působí na morálně politický profil občana — budovatele, ale hlavně občana — obránce socialistické vlasti.

Historický vývoj vztahu výstavba—obrana a ostatních základních problémů obrany socialistického státu a jejich současný stav jsou základnou, z něhož se budou dále rozvíjet nejdůležitější předpoklady všelidové obrany vlasti.

V další perspektivě nabývá na důležitosti zejména prvek výchovný, který je stejně důležitým předpokladem rozvíjení všelidového státu vůbec, i systému všelidové obrany v něm.

Kromě toho bude důležité, kromě perspektivního budování ozbrojených sil, dopracovat všechny problémy projevu ozbrojeného zápasu na teritoriu státu v příští možné válce a vyvodit závěry pro přípravu státu k válce. Za zvlášť důležitou složku příprav musíme považovat komplexní přípravu všeho obyvatelstva nejen k ozbrojenému zápasu, ale k veškeré i „civilní“ činnosti za války.

doktrínou nikoli obranným bojem, ale především rozhodnou aktivní činností, tedy útokem. Název „obrana“ zde vyjadřuje jinou kvalitu, jinou kategorii než v oblasti operačního umění a taktiky a je těmto kategoriím nadřazeným pojmem.

Pojem „obrana země“ zahrnuje veškerou činnost ozbrojených sil za války. Ně-

kdy tento pojem rozšiřujeme i na bezprostřední zabezpečení této činnosti, tj. na válečnou výrobu a zásobování bojujících vojsk.

Chápeme-li již dnes obranu státu takto komplexně, tím spíše musíme tak chápat perspektivní všelidovou obranu státu a neomezovat ji jen na některé prvky.

Obsah perspektivního pojmu obrany vlasti bude nutné rozšířit, neboť dnes se rozšiřuje i pojem ozbrojeného zápasu; nechápeme jej jen jako bojovou činnost ozbrojených sil na frontách, ale i jako obranu teritoria. K tomu patří i všechny prvky zabezpečení ozbrojeného zápasu, obsahující téměř veškeré obory činnosti obyvatelstva státu.

Proto bychom mohli stručně definovat všelidovou obranu jako vedení ozbrojeného zápasu ozbrojenými silami na frontách i na teritoriu, aktivní účast veškerého lidu v ozbrojeném zápasu a jeho zabezpečení.

Přípravu všelidové obrany země pak můžeme definovat jako přípravu morálního, lidského, vojenského i ekonomického potenciálu všelidového státu k válce.

Perspektivní postupnou přeměnu obrany státu diktatury proletariátu ve všelidovou obranu můžeme považovat za ukončenou tehdy, až budou zásady všelidové obrany promítnuty do všech složek přípravy státu k válce. Bude to pravděpodobně možné tehdy, až se diktatura proletariátu změní ve všelidový stát.

Protože proces postupné přeměny dnešního systému obrany ve všelidový stát je dlouhodobý, je nutné s prvky všelidovosti řešit i perspektivní modernizaci celého systému obrany státu. To znamená s rozvíjením prvků všelidovosti rozvíjet zejména modernizaci válečné i mírové techniky, aplikovat matematické metody řízení do všech systémů řízení státu za války, mechanizovat a automatizovat tyto systémy.

Přípravu státu k válce můžeme zhruba rozdělit na pět hlavních oblastí:

- oblast politického a správního řízení,
- oblast ozbrojených sil,
- oblast národního hospodářství,
- oblast vědy a kultury,
- oblast výchovy a přípravy obyvatelstva.

Je samozřejmé, že rozdělení je umělé a vytvořené jen z hlediska metodiky. Všechny oblasti se vzájemně prolínají, mají společné úseky a v souhrnu před-

stavují nedílný komplex přípravy státu k válce.

Je možné rozdělit tento komplex i na jiné oblasti, podle jiných kritérií.

Pro snazší vysvětlování zásad všelidové obrany a perspektiv zvyšování kvality systému obrany státu je uvedené rozdělení vhodné.

Ujasňme nyní, jak bude třeba prvky všelidovosti a modernizace systému obrany rozvíjet v uvedených oblastech přípravy státu k válce.

Oblast řízení je specifická a bude o ní pojednáno v další kapitole.

Také **oblast ozbrojených sil** má své zvláštnosti. Zásada všelidovosti je zakotvena v ústavě ČSSR, v Branném zákoně a v Zákoně o ochraně státu. Zákon stanoví do určité míry teoreticky stejné povinnosti všem občanům našeho státu jak v aktivní obraně státu, tak v branné přípravě. V prováděcích nařízeních jsou tyto povinnosti rozvedeny a diferencovány. Máme za to, že v rozvíjení všelidové obrany nebude nutné měnit principy branné povinnosti. Branná povinnost je pro občany státu diferencovaná podle věku a pohlaví. Branné povinnosti podléhají všichni občané mužského pohlaví. Nepodléhají jí ženy, na které se vztahuje pouze ustanovení zákona o obraně státu, vymezující povinnosti při obraně země v době branné povinnosti státu. Není nutné a účelné, aby ve všelidové obraně podléhaly ženy branné povinnosti stejně jako muži, a aby procházely základní vojenskou službou. Diferenciace podle pohlaví je plně na místě. Je však třeba uvážit, že do moderního systému všelidové obrany je nutné zapojit veškeré obyvatelstvo, a že ženy představují dokonce početně větší část obyvatelstva. I dnes už počítáme s tím, že ženy budou plnit za války velmi důležité úkoly, i když to nebude obsluha zbraní ani přímý boj s nepřítelem. Avšak k úkolům za války se dosud připravuje jen nepatrná část ženského obyvatelstva a to ještě formou dobrovolné (většinou málo dokonalé) přípravy. Bude třeba tento problém analyzovat a dojít k závěrům co je všechno třeba učinit k tomu, aby i ženy byly dokonale připraveny k plnění úkolů hned s prvním dnem počátečního období války. Charakter války, zejména spád počátečního období a jeho rozhodující úloha nepřipouští, aby se s všeobecnou přípravou žen začalo až za války.

Armáda ani ostatní ozbrojené složky nejsou řízeny na základě principu demo-

kratického centralismu. Základním principem jejich řízení je nedílná velitelská pravomoc. Tento princip se vyvíjel po staletí, byl a je i v současné době prověřován v praxi válek jako správný. Charakter příští války vyžaduje posílení a zdokonalení řízení (velení) na základě tohoto principu, který umožňuje rychlé a pružné rozhodování a velení. Nemůžeme proto očekávat, že by se v oblasti ozbrojených sil mohla rozvíjet zásada platná pro rozvíjení všelidového státu, zásada postupného zapojování stále většího počtu lidí do řízení státu, tedy v tomto případě do řízení ozbrojených sil, tj. do velení. V tom je hlavní specifika ozbrojených sil, kde se principy všelidovosti budou uplatňovat jiným způsobem, než v ostatních oblastech, např. výběrem velitelů, zvýšenou osobní odpovědností apod.

Je ovšem žádoucí a logické, aby se všelidový princip řízení a odpovědnosti uplatňoval ve všech oblastech přípravy k válce, tedy i v odpovědnosti státních orgánů za přípravu obyvatelstva a za přípravu „civilních“ úseků činnosti k válce.

Oblast národního hospodářství je materiální základ vojenského potenciálu státu. Její důležitost pro vedení války a získání vítězství v historickém vývoji válek neustále stoupá. Přitom se těžiště příprav přenáší do doby před vypuknutím války. Zatímco ještě v průběhu druhé světové války bylo možno reorganizovat a rozvinout válečnou výrobu na plné obrátky, nahromadit potřebné zásoby vojenské techniky a válečných produktů až v průběhu války a dosáhnout rozhodnutí, v budoucí válce to nebude možné. Počáteční období války může být rozhodující a tak krátké, že bude skončeno dříve než se válečná výroba rozvine. Rozvinutí válečné výroby může být kromě toho zbrzděno počátečním hromadným úderem jaderných zbraní. Z toho vyplývá jediná možnost — **nahromadit v době před zahájením války zásoby válečné techniky a materiálu, potřebného k úspěšnému vedení počátečního období války a k rozhodnutí války.** To však neznamená, že by se národní hospodářství nemuselo připravovat na činnost za války. I válka, o jejímž osudu bylo rozhodnuto již v počátečním období, může mít ještě dlouhé trvání a **válečnou výrobu bude nutné rozvinout i vzdor velkým škodám, kterými bude postiženo národní hospodářství v počátečních hromadných úderech.** Množství zásob, které je nutné udržovat v mírovém hospodářství a doplnit v době zvýšeného nebezpečí války,

můžeme vypočítat. Je limitováno spotřebou za dobu od zahájení války do doby, než se plně rozvine válečná výroba. Nepůjde samozřejmě jen o zásoby bojové techniky a válečného materiálu, ale i o zásoby surovin, potravin a jiného materiálu, nutného pro zásobování vojsk na frontě, na teritoriu i pro potřebu obyvatelstva v zápolí.

Tento první, nejdůležitější úkol národního hospodářství, je obtížný hlavně v tom (i když se to zdá protismyslné), že v něm musí národní hospodářství předstihnout zahájení války.

Národní hospodářství není ovšem jen výroba a nahromadění zásob. Také v jiných oblastech je nutné rozvinout materiální přípravu již před zahájením války. Jsou to zejména oblasti komunikací, dopravy a spojů, které je nutno systematicky rozvíjet v době míru v souladu s potřebami mírového národního hospodářství i s potřebami vedení operací, válečné výroby a v širším slova smyslu celé válečné ekonomiky státu. Souhrn těchto příprav nazýváme **operační přípravou území státu.** Do této sféry patří i rozvoj letištní sítě, budování skladů, příprava dopravy, rozvinutí etapních stanic na dálkových komunikacích, příprava přechodů přes vodní toky, příprava zabezpečení dopravy, pořádkové služby a jiné.

Takto definovaná náplň operační přípravy území nezahrnuje úplnou přípravu území státu k jaderné raketové válce, protože obsahuje pouze opatření k zabezpečení činnosti vojsk za války. Kromě toho součástí příprav jsou výstavba úkrytů a jiná opatření pro ochranu obyvatelstva a národního majetku i ostatní přípravy celého národního hospodářství k úspěšnému zvládnutí válečných úkolů.

Z uvedeného vyplývá, že první **hlavní válečný úkol plní národní hospodářství již v době míru,** dlouho před zahájením války. Tato zásada je jedna ze zvláštností současné epochy vývoje válek. A není to jen obměna staré zásady „chceš-li mír, připravuj válku“. Nejde jen o plánování organizační přípravy k válce jako kdysi, ale o fyzickou materiální přípravu, která tvoří jednolitý komplex s požadavky stále vysoké bojové pohotovosti ozbrojených sil a je součástí, můžeme-li to tak říci, „bojové pohotovosti“ záplčí a celého státu.

Velký rozsah ničení v počátečním období války postihne i celou oblast národního hospodářství. Vzhledem k předpokládanému krátkému trvání počátečního ob-

dobí nemůže výroba přejít z mírové organizace na válečnou a tím méně rozvinout válečnou produkci tak, aby válečný materiál v této době vyráběn se dostal již v počátečním období na frontu. Je nutné počítat s tím, že v prvních hodinách a dnech války bude výroba ochromena. Zničením některých závodů se naruší kooperace i finální výroba. Proces rozvinutí válečné výroby trvá delší dobu — až několik měsíců. Je sice účelné udělat vše, aby lhůty rozvinutí výroby byly co nejkratší, aby národní hospodářství co nejdříve produkovalo v maximálním množství produkty potřebné pro válku, ale nemůžeme počítat s tím, že by tato produkce mohla být použita ještě v počátečním období války. Podle některých pramenů se prý podařilo v USA zkrátit lhůty rozvinutí některých druhů válečné výroby na několik dnů, dokonce i snad na 24 hodin. Zůstává to však jen teoretickou možností, protože v praxi počátečního období války bude rozvinutí válečné výroby těžko realizovatelné pro narušení národního hospodářství jadernými úderů.

Z toho vyplývá závěr, že národní hospodářství by se mělo zaměřit v počátečním období války především na:

- ochranu a zachranu živé pracovní síly, závodů a zařízení, omezení škod (např. likvidaci požárů apod.),
- ochranu a udržení energetické výroby a energetických zařízení,
- udržení kapacit pro opravy bojové a dopravní techniky, která může být v krátké době vrácena na frontu,
- udržení hlavních kapacit železniční, silniční, potrubní a letecké dopravy a spojů,
- odstranění následků napadení a znovuzahájení výroby nejdůležitějších kapacit.

Existuje dosti rozšířený názor, že tato činnost je tak složitá, a závislá na výsledcích počátečního jaderného úderu, že ji není možné předvídat a tedy ani plánovat; tudíž, že je zbytečné ji plánovat a připravovat, ale „operativně ji řídit“ až po výsledcích jaderných úderů.

Tento názor není správný z těchto důvodů:

1. Není pravda, že není možné předvídat rozsah a druh zničení. Není sice možné předvídat přesně, který závod a na kolik procent bude zničen, který poškozen apod. V hrubých rysech je však možné předvídat pravděpodobnou variantu ničení na základě vědeckého rozboru pravděpodobných variant napadení a vy-

vodit z toho zásady přípravy v míru a zásady řízení činnosti výrobních kapacit, dopravy a spojů v počátečním období války.

2. Platí zásada, že namáhavá příprava v míru ulehčí boj za války. Je lepší mít všeobecný záměr nebo pružný operativní plán, založený na pravděpodobné variantě, který lze podle výsledků přizpůsobit skutečnosti, než řešit tak obtížnou činnost bez jakékoli přípravy. Bylo by ovšem zbytečné v takovém plánu řešit všechny podrobnosti.

3. Použitím matematických metod a strojů je možné v hlavních rysech připravit plán činnosti a řízení v oblasti odstranění následků napadení a obnovy národního hospodářství.

4. Vypracování plánu obnovy až na podkladě zjištěného rozsahu ničení by velmi zdrželo obnovu a znovuvvedení národního hospodářství do chodu. Mezeru způsobenou počátečními hromadnými úderů je nutné co nejvíce zkrátit. Nejde jen o výrobu válečné techniky, ale o udržení života státu.

Po ochabnutí hromadných jaderných úderů na teritoriu státu bude možné zahájit odstranění následků a započít s obnovou národního hospodářství; pravděpodobně to bude ještě v průběhu počátečního období války. V této době bude účelné zaměřit úkoly národního hospodářství na:

- intenzivní opravy bojové a dopravní techniky a válečného materiálu, s cílem co nejdříve je vracet frontě,
- obnovu klíčových výrobních kapacit,
- obnovu komunikací a spojů,
- rozvinutí válečné výroby podle varianty, odpovídající prognóze dalšího průběhu války.

V oblasti národního hospodářství jsme se zabývali dosud zdánlivě technickými problémy, které vyplývají z charakteru války. Prvek všelidovosti obrany jakoby se v těchto úvahách neobjevoval. Povšimněme si nyní, jak zásady všelidové obrany prolínají těmito problémy. Úkoly národního hospodářství za války i přípravy v míru budou obtížné a bez rozvinutí zásad všelidovosti obrany ve všech odvětvích národního hospodářství těžko uskutečnitelné. Vylíčili jsme zhruba hlavní problematiku činnosti národního hospodářství a jeho hlavních úkolů v přípravě k válce a v průběhu války. Nerozebrali jsme však dosud hlavní podmínky, za kterých je možné tyto úkoly uskutečňovat. Přípravy je možné nařídit a spláno-

Obecná teorie vojenské vědy

Plukovník Jan Raban,
plukovník Břetislav Tichý,
podplukovník Ladislav Krupka, CSc.

vat. Avšak jejich úspěšné uskutečňování a to i úspěšné splánování v míru je možné jen tehdy, budou-li rozvinuty zásady všelidové obrany.

První podmínkou je, aby do přípravy obrany státu bylo zapojeno veškeré obyvatelstvo; každý na místě, na stupni ve funkci a v oblasti, za kterou již v míru odpovídá, a kterou bude vykonávat nebo řídit za války.

Aby každý byl zapojen do příprav obrany státu ve všelidovém systému obrany musí mít především vůli, snahu a také povinnost splnit úkoly v přípravě i za války. To podmiňuje

— vydat příslušná zákonná ustanovení, která doplní platné zákony,

— vysoký morální politický stav a uvědomění každého občana, vědomí spoluodpovědnosti za obranu státu,

— znalost problematiky války a míru, přípravy státu k válce, znalost konkrétních úkolů, za něž je odpovězen v přípravě války, v době míru a i za války,

— odborné znalosti charakteru války,

Příprava řízení státu za války

S rozvojem přeměny státu diktatury proletariátu ve všelidový stát se počítá s postupným, stále větším zapojováním obyvatelstva do řízení a správy státu.

Tato teze je v souladu s tezí o postupném odumírání státního aparátu (úřednického, profesionálního), v procesu výstavby komunistického státu. Bude tedy třeba s tímto faktorem počítat i v perspektivě řízení státu za války jako s jedním z hlavních ukazatelů, který zároveň plně odpovídá charakteristickému rysu masovosti možné války.

Zapojení do řízení a rozhodování s sebou přináší základní předpoklady řízení: pravomoc a též odpovědnost. Každý řídicí orgán s určitým stupněm a rozsahem pravomoci má současně i odpovídající stupeň a rozsah odpovědnosti. Naopak, má-li kterýkoli orgán určitou odpovědnost, musíme ho vybavit odpovídající pravomocí; jinak nemůže morálně, právně, ani fyzicky splnit uložené úkoly.

S rozvojem všelidového státu je tedy nutné počítat i s růstem pravomoci a odpovědnosti lidových orgánů řízení státu za přípravu k válce a za řízení válečné činnosti v době války.

Tento charakteristický rys, kterým se bude vyznačovat všelidová obrana země, může výrazně přispět k modernizaci systému obrany našeho státu. Zvýšená odpovědnost lidových orgánů a všeho oby-

bojové činnosti, výsledků bojové činnosti na území státu a konkrétní znalosti předpokládáných výsledků napadení ve svém vlastním oboru činnosti, za který odpovídá.

Hlavním předpokladem splnění těchto úkolů je pevně a jednotně řízení celého systému přípravy.

Aby tyto předpoklady a znalosti získali všichni občané našeho státu, bude úkolem perspektivního rozvoje přípravy řídicích orgánů i všeho obyvatelstva k všelidové obraně země.

Rozsah statí nedovoluje, abychom uvedli aspoň stručný rozbor činnosti a úkolů ostatních oblastí přípravy státu k válce, ani ne všech součástí národního hospodářství; za nejdůležitější z nich považujeme oblast státní zdravotnické služby. Schéma a principy v oblasti výroby a komunikací však v podstatě platí i pro ostatní prvky přípravy státu k válce. V hrubých rysech rozebereme ještě přípravu řízení státu za války a přípravu obyvatelstva.

vatelstva může zabezpečit přípravu k jaderné raketové válce v celé její šířce a složitosti.

Usnadní i řízení činnosti na území státu za války, neboť úspěšné vedení soudobé války vyžaduje soustředěné úsilí všeho lidu.

Základní podmínkou je ovšem vysoký morální politický stav, vyspělost a komplexní příprava všeho obyvatelstva, jak jsme ukázali v předchozí statí.

Charakter možné války však klade na řízení ještě řadu jiných požadavků. Jedním z rozhodujících je **požadavek rychlosti a pružnosti řízení**. V této oblasti bude nutné zaměřit značné úsilí na **přípravu všech orgánů řízení**. Tento požadavek není specifický. Vyplývá z charakteru války právě tak pro buržoazní jako pro všelidovou nebo jakoukoli jinou obranu. Jeho aplikace ve všelidové obraně však je specifická a bude se diametrálně lišit od aplikace buržoazní.

Mírový systém řízení našeho státu se vyvíjel po dlouhou dobu, je v dalším vývoji a změny se dělají [např. dnešní změny v systému řízení národního hospodářství] podle potřeby na základě politických a ekonomických rozborů.

Jednou z hlavních zásad přechodu z mírového na válečný systém řízení je nedělat v této době žádné organizační změny, aby v nejtěžším období přechodu

státu na válečný stav nenastala mezeza v řízení a narušení novými organizačními vztahy. Tato objektivní zásada zachová svoji platnost i v rozvinuté všelidové obraně státu.

Řízení na základě principu demokratického centralismu, v němž je rozhodování závislé na projednávání otázek širšími kolektivními orgány, často na několika stupních, je účelný a nutný k rozváznému řízení mírové činnosti a výstavby. Nebude však dostatečně nutný a pružný pro řízení činnosti za války. Zvláště nebude vyhovovat pro řízení vojenské činnosti na území státu, tj. k řízení ozbrojeného zápasu na teritoriu — zejména pro řízení akcí k ochraně (a záchraně) obyvatelstva a národního majetku, řízení protivýsadkového boje, likvidace následků napadení, zdravotnického zabezpečení obyvatelstva atd. Tuto činnost bude nutné i ve všelidovém státě řídit formou vojenského velení s principem nedílné velitelské pravomoci. Jde o činnost, která se v míru bude jen organizovat a nacvičovat, ale uskuteční se až za války. Je však možné ji v míru připravit formou nácviků a cvičení a řídit i v míru systémem velení.

Bude nutné, aniž by se změnil vlastní systém a struktura orgánů řízení, uplatnit v perspektivě některé změny v metodice a v prostředcích řízení při přechodu z mírového na válečný systém řízení. Takové změny lze řešit jen na základě vědeckých rozborů.

Výzkum a vývoj by měl jít v podstatě dvěma směry:

1. Zkoumat perspektivní potřebu rozvíjení systému mírového řízení státu v souladu s požadavky politiky a ekonomie, s cílem zprůžnit a urychlit procesy řízení v době míru.

2. Zkoumat potřeby a způsoby řízení státu při přechodu na válečný stav a v době války. Výsledky zkoumání ovlivní vývoj řízení v míru tak, aby přechod k válce byl co nejsnazší, tj. aby prvky válečného systému řízení byly pokud možno zahrnuty v organizaci a v metodice mírového systému řízení.

V obou směrech plně aplikovat perspektivní matematické metody řízení i mechanizaci a automatizaci řídicích procesů.

Velmi důležité je vytvořit jednotný systém řízení různých oblastí činnosti za války. Oblasti a linie řízení je možné až na některé výjimky integrovat co do struktury systému řídicích orgánů, tak i co do metodiky řízení. To je podmínka

jak urychlení řídicích procesů, tak ekonomického využití matematických strojů a státní spojovací sítě.

Problematika řízení prochází v současné době na celém světě bouřlivým vývojem, který je podmíněn rozvojem kybernetiky a vývojem matematických a kybernetických strojů. Určité zaostání v tomto vývoji nám kromě nevýhod dává i jednu velkou výhodu: nepřipustit živelné zasazování drahé kybernetické techniky do dnešních systémů, ale řešit vědecky jednotný řídicí systém a tuto techniku do něho zavádět s perspektivou, cílevědomě, plánovitě a ekonomicky.

Bližší perspektiva přípravy obyvatelstva k obraně vlasti ve smyslu posledních rozhodnutí pro brannou přípravu obyvatelstva v roce 1966

Příprava obyvatelstva k obraně vlasti probíhá ve všech hlavních oblastech. Je to především oblast ovlivňování politického a morálního profilu obyvatelstva z hlediska potřeb obrany socialistické vlasti, dále oblast dosažení praktických dovedností a návyků při ochraně před účinky ZHN a konečně oblast aktivní účasti při obraně vlasti v součinnosti s ozbrojenými silami nebo samostatně.

Hlavní úkoly v oblasti morální a politické přípravy obyvatelstva jsou:

— seznámit náš lid s brannou politikou KSČ s cílem vychovat z každého občana uvědomělého a aktivního obránce vlasti,

— poučit obyvatelstvo o charakteru války, o úloze zápolí v příští možné válce a o nutnosti účasti širokých mas na obraně zápolí,

— dosáhnout vědomí osobní odpovědnosti občanů za obranu země a získat je k aktivní účasti při výcviku a při jeho všestranném zabezpečení,

— ukázat význam aktivní branné přípravy, získat zájem obyvatelstva o ni a bojovat proti všem nesprávným tendencím, které přeceňují nebo podceňují možnosti obrany,

— zdůrazňovat místo přípravy obyvatelstva k obraně vlasti v politice mírového soužití a bojovat proti projevům liberalismu a pacifismu, podceňování válečného nebezpečí a nesprávným představám o nepříteli.

V oblasti ochrany před účinky ZHN bude hlavním úkolem prohloubit znalosti, dovednosti a návyky a procvičit režim ži-

vota po jaderném úderu, v radioaktivní stopě, speciální očisty, a kolektivní ochranu. Kromě základních znalostí, jichž musí dosáhnout všichni občané, bude nutno doplnit péči podniků speciální znalostí zaměstnanců v souladu se zvláštním charakterem jejich provozů.

V oblasti aktivní branné přípravy obyvatelstva bude cílem vytvořit podmínky pro nutnou aktivní účast při obraně země v součinnosti s ozbrojenými silami nebo

samostatně. V této oblasti bude nutné zejména se zaměřit na ženijní práce, průzkum, pozorování a spojení, poznání a využití základních přechodných zbraní a zvládnutí nejdůležitějších zásad taktiky boje s nepřitelem. Aktivní branná příprava nabývá dnes velkého významu nejen pro podíl obyvatelstva na obraně závodů, obcí apod., ale i z důvodu možnosti doplňovat vycvičenými občany ozbrojené síly v průběhu války.

Rízení a organizace přípravy obyvatelstva v obraně země

Centrálním řídicím, koordinačním a kontrolním orgánem je ministerstvo vnitra, velitelem civilní obrany státu je ministr vnitra. Pomocným orgánem je Ústřední koordinační komise. Výkonným orgánem je Štáb civilní obrany státu, který zajišťuje odbornou náplň přípravy a prostřednictvím svých štábů, národních výborů závodů a škol zabezpečuje plnění všech základních úkolů.

Odpovědnost za řízení, koordinaci a kontrolu přípravy obyvatelstva po své linii mají národní výbory, ministerstva, společenské organizace a ozbrojené síly. Na všech stupních jsou zpracovány plány politickoorganizačních opatření k zabezpečení úkolů v jednotlivých časových obdobích. Příprava obyvatelstva je organizována ve čtyřech hlavních oblastech:

- a) v obytných čtvrtích měst a vesnic,
- b) na závodech, úřadech, ústavech, státních statcích a JZD,
- c) ve školách všech stupňů,
- d) v ozbrojených silách.

Za přípravu obyvatelstva v obytných čtvrtích měst a vesnic odpovídají národní výbory. Zabezpečují přípravu těch občanů, kteří ji neprodávají ve výrobních podnicích, úřadech, ústavech apod. Hlavním pomocným orgánem jsou u nich ustanovené koordinační komise, výkonným orgánem jsou štáby civilní obrany u národních výborů.

Za přípravu obyvatelstva ve výrobní oblasti, v úřadech a v ústavech odpovídají jednotlivá resortní ministerstva a hospodářští vedoucí. Jednotlivá ministerstva a ústřední úřady zpracovávají plány politickoorganizačních opatření a zabezpečují jejich plnění.

Vedoucí závodů, úřadů a ústavů zabezpečují přípravu svých zaměstnanců, dbají o výběr a přípravu cvičitelů, zpracovávají plány, vedou přehled o školení a informují o jeho průběhu a výsledku příslušný národní výbor a svůj nadřízený orgán.

Cíle přípravy ve školách všech typů je

— vychovávat mládež k socialistickému vlastenectví a k internacionalismu a k přesvědčení, že obrana vlasti je povinností všech občanů,

— rozvinout u mládeže potřebné charakterové vlastnosti a připravit ji prakticky k obraně zápolí a ke službě v ozbrojených silách.

Tyto cíle se konkretizují obsahem výchovy, kde si žáci v průběhu vyučování jednotlivých předmětů ve škole nebo v zájmové činnosti (pionýrská organizace, ČSM, ČSTV, SVAZARM) osvojují soustavu vědomostí, dovedností a návyků z branné tematiky.

Při výchově k brannosti sehraje podle důležitosti rozhodující úlohu:

— **výchova mravní**, jejíž podstatu tvoří výchova vlastenecká, internacionální, kolektivní, výchova k uvědomělé kázní, ke komunistickému vztahu k práci, k překonávání překážek apod.,

— **výchova rozumová**, kde osvojením si odborně technických základů se dává mládeži možnost plnit obranné úkoly,

— **tělesná výchova**, která zvyšuje všestrannou tělesnou zdatnost a tím dává co nejširší branné uplatnění.

Branné výchově významně napomáhá polytechnická a estetická výchova, které významnou měrou přispívají ke zvládnutí zbraní, bojové techniky apod.

Příprava mládeže probíhá jako **povinná branná výchova na školách** (branná příprava jako třetí hodina tělesné výchovy na všech školách II. cyklu), **branná cvičení**, kterou doplňují zimní i letní zájezdy a tábory, na nichž se mládež učí životu v přírodě a **zájmová branná činnost**, která navazuje na povinnou a brannou výchovu ve školách, vhodně ji doplňuje a rozšiřuje.

Přípravu žáků, posluchačů a zaměstnanců škol jsou povinni zabezpečovat podle pokynů nadřízených orgánů ředitelů

škol a rektori vysokých škol. Příprava žáků a posluchačů se organizuje podle zvláštních osnov a nespadá do rámce příprav obyvatelstva k obraně vlasti. Je však součástí příprav k všelidové obraně země. Žáci vycházející ze škol, mají mít základní znalosti z branné tematiky.

V ozbrojených silách odpovídají velitelské orgány plně za přípravu svých občanských zaměstnanců k obraně vlasti. Kromě branné přípravy, podobně jako civilní úřady a závody, jsou povinni připravit svoje občanské zaměstnance k plnění úkolů, které budou plnit za války.

Místo a úloha Čs. lidové armády při přípravě obyvatelstva k obraně vlasti.

Charakter Čs. lidové armády (jejíž vnitřní potlačovatelská funkce postupně odumírá) umožňuje, aby se stala — jako páteř všelidové obrany — významným pomocníkem při branné přípravě obyvatelstva. Armáda plní tyto hlavní úkoly:

- stranickopolitické orgány, ale i ostatní příslušníci armády ve spolupráci se Svazarmem a společenskými organizacemi objasňují branné otázky, otázky války a míru, otázky bojové pohotovosti a význam spojenectví armád Varšavské smlouvy,

- vojenská správa organizuje ve výcvikových střediscích u MVS mimovojskovou přípravu záloh,

- vede vojáky z povolání k aktivní práci ve společenských organizacích, zvláště ve Svazarmu a tím napomáhá většímu sepeření se společenskými organizacemi a plnění úkolů branné přípravy těmito organizacemi,

- seznamuje vedoucí pracovníky společenských organizací s vývojem vojenství a bojové techniky a pomáhá jim rozpracovávat otázku branné přípravy obyvatelstva,

- všestranně pomáhá při přípravě inštruktorských a cvičitelských kádřů, při zpracování odborných přednášek a textů a při řízení branné přípravy obyvatelstva,

- získává schopné poddůstojníky a vojáky základní služby i v záloze pro práci na úseku branné přípravy obyvatelstva,

- zapůjčuje Svazarmu i ostatním společenským organizacím materiál pro brannou přípravu.

Úloha společenských organizací v přípravě obyvatelstva k obraně vlasti.

Svazarm plní tyto hlavní úkoly:

- v součinnosti s ČSČK, ČSPO a zemědělskými výrobními správami a podle požadavků národních výborů, závodů, útavů a škol zajišťuje kvalitní přípravu cvičitelů,

- podílí se na výběru a získávání cvičitelů, důsledně je řídí a poskytuje jim metodickou pomoc,

- podílí se na vysvětlování branné politiky KSČ, aktuálních vojenskopolitických otázek a připravuje k tomu propagandisty,

- hlavní úsilí zaměřuje na získávání občanů pro přípravu k obraně vlasti,

- zajišťuje obsahovou správnost a aktuálnost teoretického školení a praktického výcviku občanů,

- organizuje přípravu branců k vojenské službě (předvojenskou přípravu branců) s cílem připravit je politicky a odborně tak, aby po příchodu do armády mohli v co nejkratší době plnit úkoly vyplývající z bojové pohotovosti útvarů.

Čs. červený kříž a Čs. svaz požární ochrany plní v rámci svých odborností úkoly podobně jako Svazarm.

Čs. socialistická akademie (dříve Čs. společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí) zabezpečuje vydávání materiálů ke školení, připravuje propagandisty a popularizuje při svých akcích přípravu obyvatelstva k obraně vlasti.

ROH, ČSM, Výbor žen aktivně pracují v koordinačních komisích, získávají své členy k branné přípravě a ve svých organizacích zajišťují úkoly přípravy obyvatelstva k obraně.

K vysvětlování významu přípravy obyvatelstva k obraně vlasti, k její popularizaci a seznamování obyvatel s danou problematikou se využívá prostředků centrální propagandy a tisku.

Mimořádnou pozornost branné přípravě obyvatelstva věnuje Komunistická strana Československa a její Ústřední výbor. Dbá, aby příprava obyvatelstva k obraně vlasti byla v jednotě s budováním i obranou země.

Vylíčili jsme alespoň hlavní zásady a náplň přípravy obyvatelstva k obraně vlasti, jak je nařízena pro rok 1966 rozhodnutím ÚV KSČ a „Pokyny ministra vnitra k řízení a provádění přípravy obyvatelstva k obraně vlasti“.

V posledních letech prošlo naše obyvatelstvo dvěma etapami „Všenárodní přípravy CO“. V této přípravě bylo zhruba seznámeno s charakteristickými rysy ozbrojeného boje v raketové jaderné válce, s účinky jaderných zbraní a se způsoby ochrany proti nim. Celá příprava byla převážně teoretická a nevybočovala z rámce příprav tzv. „Civilní obrany“.

Dnešní „Příprava obyvatelstva k obraně vlasti“ je kvalitativně vyšším stupněm přípravy obyvatelstva — stupněm, který odpovídá současně etapě politického a ekonomického vývoje našeho státu a lépe než bývalá „CO“ zabezpečuje nejnepodstatnější znalosti obyvatelstva o válce.

Od dnešní přípravy obyvatelstva k obraně vlasti očekáváme také dosažení vyššího stupně sjednocení všech druhů přípravy obyvatelstva. Základní kámen a hlavní druh přípravy k obraně vlasti je vojenská služba. Ostatní druhy přípravy jsou vázány na její obsah. Konečným cílem je dosažení jednotné, byť diferencované, náplně, která začíná brannou přípravou školní mládeže, pokračuje výcvikem ve Svazarmu, vojenskou službou a přípravou obyvatelstva nepodléhajícího branné povinnosti.

Dnešní stupeň přípravy obyvatelstva není konečný. Nemůžeme jej považovat za úplnou přípravu k všelidové obraně socialistického státu, ale jen za vývojový stupeň na cestě k všelidové obraně, která je věcí dalšího dlouhodobého vývoje, na jehož konci se rýsuje perspektiva všelidového státu.

Jaká je tedy představa komplexní přípravy obyvatelstva k všelidové obraně socialistického státu?

Z rozboru charakteristických rysů možné války, z rozboru historicko-politického vývoje všelidového státu vyplývá závěr chápat všelidovou obranu jako komplex všech opatření a příprav všelidového státu k vedení války.

Abychom správně vytyčili hlavní směry a oblasti všelidové obrany u nás, musíme vycházet z obecných zákonitostí historického vývoje, z charakteru soudobé války a vzít v úvahu i specifické zvláštnosti naší země, zejména úlohu a místo ČSSR v koalici Varšavské smlouvy, geografické a ekonomické zvláštnosti naší země a specifické národní zvláštnosti ČSSR.

Naše závěry by nebyly úplné, kdybychom důsledně nepromítli zásady naší

vojenské doktríny do všech oblastí činnosti státu ze války. Na základě analýzy této činnosti můžeme stanovit tyto hlavní oblasti přípravy obyvatelstva k všelidové obraně vlasti:

1. Morálně politická a branná výchova všeho obyvatelstva.

2. Vojenská příprava ke službě v polní armádě a ke službě v systému protivzdušné, protiraketové a protikosmické obrany, včetně systému detekce, zjištění, varování, hlášení a vyhodnocování (formou odborné přípravy vojáků z povolání, základní vojenské služby a výcviku záloh).

3. Příprava obyvatelstva k vedení ozbrojeného zápasu na teritoriu, tj.:

— obecné vojenské disciplíny činnosti obyvatelstva za války [znalosti vedení války a ozbrojeného boje a jeho projevy a účinky v zápolí],

— disciplíny ochrany obyvatelstva a národního hospodářství,

— záchranné a obnovovací práce a likvidace požárů,

— protivysádková, protidiverzní a protišpiónážní činnosti,

4. Zdravotnická příprava

— všeho obyvatelstva [obecná],
— odborného zdravotnického personálu,

— pomocného zdravotnického personálu [speciální jako válečné předurčení do zdravotnické služby].

5. Teoretická i praktická příprava veškerého obyvatelstva a speciálně řídicích orgánů všech stupňů k „civilní“ činnosti za války, diferencované podle oborů činnosti a válečného předurčení občanů, zejména v oblastech

— politické a správní činnosti,

— zdravotnictví,

— dopravy a spojů,

— průmyslové výroby,

— zemědělské výroby,

— vědy, kultury a školství.

Nastíněné problémy nejsou dnes dosud plně ujasněny a mají se stát předmětem vědeckého výzkumu.

Nutnost takto řešeného obsahu všelidové obrany státu a přípravy obyvatelstva vyplývá ze změn, které nastaly ve vojenství v období po II. světové válce následkem rozvoje jaderných zbraní a jejich nosičů, a které budou dále probíhat v důsledku vývoje kosmických prostředků.